

FELNÖTKÉNT IS SOK BESZÉDZAVARRAL ÉLÜNK EGYÜTT

Hadaró szülőnek a gyerek sem érti szavát

Többeknek jelent problémát a tiszta, érthető beszéd, mint azt elsőre gondolnánk.

Migrén, elálló fogak, állandó torokkaparás, kattogó állkapocs is összefüggésben állhat a beszédzavarokkal. A szervi okok mellett pszichés tényezők és rossz beidegződések is okozhatnak problémát a kiejtésünkben.

LOGOPÉDIA BORBOLA LILLA

Egy-egy selypítő kisgyereket aranyosnak találunk, és ha nem javul a helyzet, akkor jó esetben az óvodában, esetleg iskolában logopédust javasolnak a kicsinek. A beszédhibák azonban nem csak a gyerekek sajátosságai lehetnek: rengeteg felnőtt él az alig észrevehető, de súlyos kommunikációs zavart okozó beszédhibával, pedig még idősebb korban is sok probléma korrigálható lenne szakember segítségével.

REPEDT FAZÉKNAK CSÜFOLJÁK

Valakinek talán fel sem tűnik, más talán régóta tudja, esetleg a környezetében élőknek, illetve saját magának zavaró valami a beszédében, csak nem tudja megfogalmazni, hogy mi. Megint más egy felvételten saját magát hallva ismeri fel, vagy speciális munkatársakban hívják fel a figyelmét arra, hogy beszédhibája van. Olykor szervi okokból derül ki, hogy rossz a hangképzés, de egy biztos: a legtöbb embert rosszul érinti, ha megtudja vagy emlékeztetik rá, hogy probléma van a kiejtésével, mert a mai napig számtalan előítélet társul a beszédhibákhoz.

– A rekedteket repedt fazéknak csüfölik, a dadogóshoz bizonytalanságot, a pöszeséghez butaságot társítunk, pedig a való-

Sosem késő elkezdni: a legtöbb beszédhiba felnőttkorban is jól korrigálható.

ságban ezeknek a tulajdonságoknak semmi köze a hangképzéshez – mondja Kelemen Márta logopédus, nyelvész, a Szegedi Tudományegyetem Gyógynevelési Intézetének és a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének tanára, aki szerint ezek az előítéletek nagyon nem segítenek abban, hogy valaki beismerje beszédhibáját és szakemberhez forduljon, pedig ez fontos lenne.

– Rögtön ad rólunk egy képet az, ahogyan megszólalunk. Most, az információs társadalom korában a verbális kommunikáció nagyon fontosá vált az élet minden területén – hívta fel a figyelmet a szakember. Beszédkészségünk mind a szakmai, mind a magánéleti érvényesüléssel összefügg, mindenkori számára fontos, hogy gondolatait, érzéseit pontosan, érthetően fejezze ki.

A király beszéde

A király beszéde című, Thomas Hooper rendezésében 2010-ben bemutatott történelmi filmdráma hiánypótló munka a logopédusok szerint. A Colin Firth (Képünkön) által alakított VI. György brit király életére és beszédhibáira rávilágító film bemutatja, hogy milyen eredményes lehet egy dadogással küzdő ember és egy „beszéddoktor” együttműködése és bizalmi kapcsolata.

dushoz, mert fáj az állkapcsa, és kattog. Ezeket az állkapocsizületi problémákat a speciálisan képzett fogorvos diagnosztizálja, de a logopédiai foglalkozások vagy a fogszabályozás jelenti a terápiát. Kezelés nélkül például migrént is okozhatnak. A rekedtséggel járó diszfónia szintén migrénnel és rossz közérzettel hozható összefüggésbe többek között, de a részképtesség-zavarok is sok kellemetlenséget, szorongást élhetnek meg életük során – mondja a nyelvész. Hozzáte: fontos, hogy a különböző gyógyászati, pedagógiai és pszichológiai szakterületek tudjanak együttműködni a problémák kezelésében.

FURCSA, DE HATÉKONY A GYAKORLÁS

A beszédzavarok kialakulásában több tényező is szerepet játszhat: lehetnek a háttérben szervi problémák, amelyek egy része örökölhető, vagy okozhatják rossz beidegződések, szokások is, mint például az elhúzódozó ujszopás gyermekkorban, de a lelki tényezők is állhatnak mögötte.

Az életmódunk is alakítja a beszédfejlődést. – A túl sok televíziózás sem segít, főleg a gyerekek esetében, ahogyan az sem, hogy kevés idejük van a szülőknek beszélgetni a gyerekekkel, és a nagyszülőkkel sem találkoznak annyit, mint amikor még együtt éltek a nagycsaládok. Az óvodáskor után már egyre kisebb hangsúlyt helyeznek a szép, tiszta beszédre, egyre kisebb a beszédtechnika-órák előfordulása az oktatás különböző területein. Így felnőttkorban csak akkor fordul szakemberhez valaki, ha a munkájához kell a szép, tiszta beszéd, vagy ha az élet valamely területén már kifejezetten akadályozza a beszédhibája – mondta a logopédus.

Beszédünkön már csak azért is érdemes fejleszteni, mert a hibákat, zavarokat könnyen átadhadjuk a gyerekeknek. – Számtalanszor előfordul, hogy hozzá hozzám a pöszes kisgyereket az anyuka, aki legalább olyan pöszes, mint a kicsi. Ezt hajlamosak az emberek genetikának vélni, pedig valószínűbb, hogy ugyanaz a gyermekkori ujszopás áll a háttérben mindkettejüknél, vagy a hibás szülői minta. A szülők elsődlegesen a gyermek beszédfejlődése szempontjából, így könnyen berögülhetnek a kicsiknek is a beszédhibáik – mondta Kelemen Márta.

Míg egy nyelvórára sejdjük, hogy mi fog történni, addig az első logopédiai órákat furcsának vélhetjük: a szótagok, hangok ismételtetése, az arc tomoztatása szokatlan elfoglaltságnak tűnhet először, de idővel meghozza az eredményt a kitartó gyakorlás – tudtuk meg a szakembertől. – Felnőttként kicsit nehezebb elfogadni ezeket a gyakorlatokat, de idővel „kipucolhatók” a susogó „s”-ek, a sziszegő „sz”-ek és az „r” hangzók, ahogyan a többi beszédprobléma is többnyire jól kezelhető – zárta a szakember.

UJSZOPÁSBÓL PÖSZE SZISZEGÉS

Milyen típusú felnőttkori beszédhibák léteznek? – tettük fel a kérdést Kelemen Mártának. – Bármelyik beszédhiba megmaradhat felnőttkorban, amely gyermekkorban is előfordul. A részképtesség-zavarok – az úgynevezett „diszkek”, mint például a diszlexia, diszgráfia –, a pöszeség (a susogó, sziszegő hangok problémái, raccsolás), a dadogás, a hadarás és a diszfónia – amely a hangképzés zavarai, és például rekedtséggé is jelentkeznek –, ezek mind előfordulhatnak felnőttkorban is, ha gyerekként nem fejlesztik a beszédet. Ehhez jönnek a többnyire felnőtteket érintő betegségek miatt kialakuló beszédproblémák, így például az agyi sérülések után előforduló afázia (beszéd- és nyelvi képesség részleges vagy teljes elvesztése) vagy az idegi eredetű dizartria – hoz példákat a szakember.

Számtalanszor előfordul, hogy hozzá hozzám a pöszes kisgyereket az anyuka, aki legalább olyan pöszes, mint a kicsi.

Kelemen Márta logopédus

Jellemző még, hogy rögzül a csecsemőkorban természetesnek számító úgynevezett nyelvökéses nyelés, például az elhúzódozó cumizás vagy ujszopás miatt. Ez előréálló fogakat, pöszeséget okozhat, de az állkapocs izülete is deformálódhatnak miatta.

– Az érvényesülési problémákon kívül miért fontos a beszédzavarok kezelése? – faggattuk tovább a logopédust. – Van, aki azért jut el logopé-